

การวิเคราะห์การดำเนินงานตามมาตรการด้านการส่งเสริมสุขภาพตามแผนยุทธศาสตร์
ด้านส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคสู่ความเป็นเลิศเขตสุขภาพที่ 7
ของศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น

Analysis of Health Promotion Implementation According to Promotion and
Prevention Excellence Strategic Plan in Health Area Region 7,
Health Promotion Center 7, Khon Kean.

อรพินท์ ภาคภูมิ

นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ

ศูนย์อนามัยที่ 1 ขอนแก่น

Corresponding author, E-mail: oraphin.p@hotmail.com

(Received: May 31, 2021; Revised: June 10, 2021; Accepted: June 28, 2021)

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกแผนงาน/โครงการที่เกี่ยวข้อง 5 กลุ่มวัยที่มีความสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การดำเนินงานการส่งเสริมสุขภาพทุกกลุ่มวัย วิเคราะห์ข้อมูลจากแผนงาน/โครงการ ซึ่งเป็นข้อมูลเป็นระดับปฐมภูมิ (Primary Data) และทุติยภูมิ (Secondary Data) เพื่อวิเคราะห์หาความสอดคล้องเชื่อมโยงกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องและแนวโน้มของแผนงาน/โครงการ/ตามกลุ่มวัยของศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น ที่ดำเนินการในช่วง 3 ปี คือ พ.ศ. 2560-2562 ที่ผ่านมา ตามแผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคสู่ความเป็นเลิศ พ.ศ. 2560-2564 (ระยะ 5 ปีแรก) เขตสุขภาพที่ 7 ของศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่นและการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำแผนงาน/โครงการในศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น จำนวน 7 คน นำเสนอเนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า แผนยุทธศาสตร์การดำเนินงานการส่งเสริมสุขภาพทุกกลุ่มวัยของศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น ก่อนการดำเนินงานมีการประชุมจัดทำแผนร่วมกับเขตสุขภาพที่ 7 โดยร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหาเพื่อกำหนดเป็นประเด็นสำคัญของเขตสุขภาพ และการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาการส่งเสริมสุขภาพทุกกลุ่มวัย ซึ่งปัญหาที่พบในระดับเขต พบในกลุ่มอนามัยแม่และเด็กเป็นส่วนใหญ่และได้กำหนดให้เป็นประเด็นในการตรวจราชการและนิเทศงานในระดับเขตสุขภาพ หลังดำเนินการตามมาตรการและแผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคสู่ความเป็นเลิศ พบว่า แผนงาน/โครงการในทุกกลุ่มวัยมีการบูรณาการร่วมกับศูนย์วิชาการ/เครือข่ายที่เกี่ยวข้องมากขึ้น แต่ยังไม่เนียนเป็นเนื้อเดียวกัน บางมาตรการเป็นการกำหนดเป็นประเด็นเฉพาะเพื่อต้องการดำเนินการหรือทราบผลงานในช่วงเฉพาะเท่านั้น ข้อเสนอแนะ

ผู้บริหารในระดับเขตสุขภาพควรมีการทบทวนแผนยุทธศาสตร์ให้เกิดการบูรณาการที่ชัดเจนมากขึ้น ควรมีการกำกับติดตามและปรับแผนยุทธศาสตร์เป็นระยะ

คำสำคัญ: แผนยุทธศาสตร์การดำเนินงานการส่งเสริมสุขภาพ, การวิจัยเชิงเอกสาร, ศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น

ABSTRACT

This research was documentary research which had criteria for selecting work plans or project plans related to 5 age groups that were consistent with the health promotion strategic plan for all age groups. We analyzed data which were primary data and secondary from plans or projects to analyze the coherence with related factors and trends of the work plans or projects according to age group of the Health Promotion Center 7, Khon Kean. In addition, the study also interviewed 7 people who were involved in the preparation of plans or projects in the Health Promotion Center 7, Khon Kean. This content of study was presented in descriptive.

This study found that before health promotion implementation of the strategic plan for all age groups of Health Promotion Center 7, Khon Kean. There was a meeting to prepare plans with health centers in health area region 7 by jointly analyzing the problem condition to determine the key issue of health region and to support budget for solving health promotion problems of all age groups. The regional problems were found mostly in maternal and child health groups. These problems had been defined as issues in government inspection and supervision at the health region level. After measures and strategies implementation of promotion, prevention and protection excellence, this study found that plans or projects for all age groups were more integrated with academic centers or related networks, but these were not in the same direction. Some measures were defined as specific issues to require action of knowing results of a particular period. This study was suggested as follows: 1) health region administrators should review the strategic plan for a clearer integration and 2) the strategic plan should be monitored and adjusted as phase to phase.

Keywords: Promotion and Prevention Excellence Strategic Plan, Documentary Research, Health Promotion Center Region 7 Khon Kean.

บทนำ

แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในปัจจุบัน เป็นแผนแม่บทในการกำหนดทิศทางของสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม การสื่อสาร เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งได้เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ทำให้โครงสร้างประชากรไทยมีการเปลี่ยนแปลง โรคติดต่ออุบัติใหม่ที่เกิดขึ้นจากการคมนาคมที่เชื่อมต่อทั้งโลก การบาดเจ็บจากการจราจร การโฆษณาสินค้าและเวชภัณฑ์ต่างๆทางสื่อออนไลน์ที่ไม่ตรงกับข้อเท็จจริง ปัจจัยต่างๆเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อสุขภาพประชาชนไทย กระทรวงสาธารณสุข ได้จัดการประชุมผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงสาธารณสุข เพื่อทบทวนจุดยืน วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ค่านิยม และยุทธศาสตร์ (Retreat) ขึ้น เพื่อเป็นกรอบและทิศทางการทำงาน ของกระทรวงโดยมีเป้าหมาย “ประชาชนสุขภาพดี เจ้าหน้าที่มีความสุข และระบบสุขภาพยั่งยืน” (สำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2559) โดยกำหนดแผนยุทธศาสตร์ที่จะพัฒนาความเป็นเลิศ 4 ด้าน คือ 1) Prevention&Promotion Excellence ในงานส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคเป็นเลิศ 2) Service Excellence ให้มีการบริการเป็นเลิศ 3) People Excellence บุคลากรเป็นเลิศ และ 4) Governance Excellence มีการบริหารจัดการเป็นเลิศ เพื่อขับเคลื่อนทุกหน่วยงานไปสู่เป้าหมาย โดยนำกรอบแนวคิดประเทศไทย 4.0" สร้างเศรษฐกิจใหม่ก้าวข้ามกับดักรายได้ปานกลาง เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (ด้านสาธารณสุข) แบ่งออกเป็น 4 ระยะ ช่วงละ 5 ปี เพื่อให้จัดลำดับความสำคัญในการทำงาน และการจัดสรรทรัพยากร แบ่งได้เป็น 4 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 ปฏิรูประบบ ช่วงที่ 2 สร้างความเข้มแข็ง ช่วงที่ 3 สู่อำนาจยั่งยืนของเอเชีย ช่วงที่ 4 เป็น 1 ใน 3 ของ

เอเชีย 1

ในยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (ด้านสาธารณสุข) ช่วงที่ 1 ปฏิรูประบบ พ.ศ. 2560-2564 เป็นการปรับเปลี่ยนระบบบริหารจัดการที่ยังเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอีกครั้งการวางรากฐานระบบสุขภาพใหม่ เช่น การวางระบบการแพทย์ปฐมภูมิที่มีแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวเพื่อดูแลผู้ป่วยอย่างบูรณาการ ลดค่าใช้จ่ายของระบบสุขภาพในระยะยาว การปรับระบบหลักประกันสุขภาพ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำของแต่ละกองทุน เป็นต้น² ในเขตสุขภาพที่ 7 ได้วิเคราะห์สถานการณ์และปัญหาด้านสุขภาพของประชาชนตลอดช่วงชีวิต เริ่มตั้งแต่ สถานการณ์และปัญหาด้านสุขภาพสตรีและเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) เด็กวัยเรียนวัยรุ่น วัยทำงาน และวัยสูงอายุ สถานการณ์และปัญหาด้านการป้องกันควบคุมโรคและภัยสุขภาพ การพัฒนาระบบตอบโต้ภาวะฉุกเฉินและภัยสุขภาพ การควบคุมโรคติดต่อ สถานการณ์และปัญหาด้านคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์และบริการด้านสุขภาพ ข้อมูลพื้นฐานจำนวนสถานประกอบการด้านผลิตภัณฑ์และบริการสุขภาพ เขตสุขภาพที่ 7 การตอบสนองต่อสถานการณ์ปัญหาด้านส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค รวมไปถึงการดำเนินการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค และได้วิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน และส่วนที่ขาดของงานส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค จากนั้นได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคสู่ความเป็นเลิศ (Promotion and Prevention Excellence Strategic Plan)พ.ศ.2560-2569ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ ดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาความรู้ด้านสุขภาพของประชาชน และสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการตัดสินใจที่เหมาะสมที่จะนำไปสู่คุณภาพชีวิตของประชาชน

ทุกกลุ่มวัย ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาระบบและกลไก ส่งเสริมสุขภาพป้องกันควบคุมโรค ลดปัจจัยเสี่ยง และเพิ่มปัจจัยคุ้มครองทางสุขภาพสำหรับ ประชาชนทุกกลุ่มวัยด้วยการมีส่วนร่วมจากทุก ภาคส่วนโดยคำนึงถึงการเข้าถึงและความเท่าเทียม ยุทธศาสตร์ที่ 3 ขับเคลื่อนและผลักดันมาตรการ ทางกฎหมายทางสังคมและสวัสดิภาพเพื่อลด ปัจจัยเสี่ยงและเพิ่มปัจจัยคุ้มครองสุขภาพให้มี ประสิทธิภาพ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การปรับปรุงพัฒนา สภาพแวดล้อมทุกแห่งเพื่อให้เอื้อต่อการมีสุขภาพดี ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของกระทรวง สาธารณสุข เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน ด้านการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคของเขต สุขภาพ โดยตระหนักถึงเป้าหมายที่สำคัญ คือ มุ่งหวังให้ประชาชนทุกกลุ่มวัยชาว “ร้อยแก่นสารสินธุ์” ทุกคนมีสุขภาพะ มีอายุยืนยาว อยู่ในสังคม และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดีและมี ความสุข โดยความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ภาคีเครือข่าย ศูนย์วิชาการ ทั้งในและนอก กระทรวงสาธารณสุข

ดังนั้น การขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ของ เขตสุขภาพที่ 7 ได้กำหนดมาตรการในการ ดำเนินงาน และกำหนดตัวชี้วัด/ค่าเป้าหมายเป็น 4 ระยะ ช่วงละ 5 ปี ซึ่งศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น เป็นหน่วยงานของกรมอนามัยที่ตั้งอยู่ในส่วน ภูมิภาค รับผิดชอบการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ส่งเสริมสุขภาพของประชาชนทุกกลุ่มวัยในเขต สุขภาพ (Regional Lead) ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะ ศึกษาการวิเคราะห์เอกสารแผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรมการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพของศูนย์ อนามัยที่ 7 ขอนแก่น ตามแผนยุทธศาสตร์ด้าน สาธารณสุขระยะ 5 ปี (2560-2564) ของเขต สุขภาพที่ 7 ในส่วนที่ศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่นเป็น

ผู้รับผิดชอบหลัก โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิง เอกสาร (Documentary Research) ตามแนวคิดของ Scott^{4,5} ในการวิเคราะห์เอกสารแผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรมในช่วงปีงบประมาณ 2560- 2562 (ช่วง 3 ปีที่ผ่านมา) ของศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น ตามแผนยุทธศาสตร์ด้านส่งเสริมสุขภาพ และป้องกันโรคสู่ความเป็นเลิศ พ.ศ. 2560 - 2564 เขตสุขภาพที่ 7

วัตถุประสงค์การวิจัย

1 เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานตาม มาตรการด้านการส่งเสริมสุขภาพตามแผน ยุทธศาสตร์ด้านส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคสู่ ความเป็นเลิศ พ.ศ. 2560 - 2564 เขตสุขภาพที่ 7 ของศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น ในช่วง 3 ปีที่ผ่าน มา

2 เพื่อประเมินความเชื่อมโยง ความ สอดคล้อง และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวโน้มการ ดำเนินงานของแผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรมตาม มาตรการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายตัวชี้วัด ที่ กำหนดในแผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมสุขภาพและ ป้องกันโรคสู่ความเป็นเลิศ พ.ศ. 2560 - 2564เขต สุขภาพที่ 7 ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) เพื่อวิเคราะห์แผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรมการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพของ 5 กลุ่ม วัย ของศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น ตามแผน ยุทธศาสตร์ด้านส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคสู่ ความเป็นเลิศระยะ 5 ปี (2560-2564)เขตสุขภาพ ที่ 7 ครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยจากเอกสาร (Document Method)

กลุ่มตัวอย่าง เป็นบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลระดับปฐมภูมิ (Primary Data) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์การดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม 5 กลุ่มวัย จำนวน 7 คน ประกอบด้วย

- หัวหน้างานยุทธศาสตร์ 1 คน
- หัวหน้ากลุ่มหรือตัวแทนจาก กลุ่มพัฒนาอนามัยแม่และเด็ก 1 คน
- หัวหน้ากลุ่มหรือตัวแทนจาก กลุ่มพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพวัยรุ่น 1 คน
- หัวหน้ากลุ่มหรือตัวแทนจาก กลุ่มพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพวัยรุ่น 1 คน
- หัวหน้ากลุ่มหรือตัวแทนจาก กลุ่มพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพวัยทำงาน 1 คน
- หัวหน้ากลุ่มหรือตัวแทนจาก กลุ่มพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพวัยสูงอายุ 1 คน
- หัวหน้ากลุ่มหรือตัวแทนจาก หน่วยทันตสาธารณสุข 1 คน (งานทันตสาธารณสุขเชื่อมโยงในทุกกลุ่มวัย)

เอกสารที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) วิเคราะห์แผนงาน/โครงการ/กิจกรรมตามแนวทางของ Scott 4,5 ทบทวนจากยุทธศาสตร์/แผนยุทธศาสตร์/แผนพัฒนา จำนวน 7 ฉบับ ได้แก่

- ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี
- แผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี(ด้านสาธารณสุข) กระทรวงสาธารณสุข
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564)
- แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564)

- แผนยุทธศาสตร์กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2560–2564
- แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2560 -2564 กรมอนามัย
- แผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมสุขภาพและป้องกันควบคุมโรคสู่ความเป็นเลิศ(Promotion and Prevention Excellence Strategic Plan) พ.ศ.2560-2579 เขตสุขภาพที่ 7และจำนวนแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ของศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น (ระหว่างปี 2560-2562) จำนวน 105 โครงการ, 14 กิจกรรม และสามารถนำมาวิเคราะห์ได้ทั้งสิ้น 51 โครงการ, 8 กิจกรรมของศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น

ขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) เพื่อวิเคราะห์แผนงาน/โครงการ/กิจกรรมการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพของ 5 กลุ่มวัย ศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น ตามแผนยุทธศาสตร์ด้านส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคสู่ความเป็นเลิศระยะ 5 ปี (2560-2564)เขตสุขภาพที่ 7 กำหนดประเด็นขั้นตอนที่ต้องการศึกษาวิจัย ดังนี้

- สืบค้นและรวบรวมข้อมูลโครงการ/กิจกรรมที่ได้รับการอนุมัติดำเนินการของศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่นและผลการดำเนินงาน ตั้งแต่ปี 2560 – 2562 ทั้งส่วนที่เป็นเอกสารและไฟล์เอกสาร
- ออกแบบแบบฟอร์มการเก็บข้อมูลผลการดำเนินงานของศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น ซึ่งตารางประกอบด้วยเป้าประสงค์ มาตรการด้านการส่งเสริมสุขภาพตามกลุ่มวัย ตามที่กำหนดในแผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคสู่ความ

เป็นเลิศ เขตสุขภาพที่ 7 และการดำเนินงานตามกลุ่มวัย ปี 2560- 2562

- ออกแบบการเก็บข้อมูลผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัด ด้านการส่งเสริมสุขภาพตามกลุ่มวัยปี 2560-2562โดยมีเป้าประสงค์ และตัวชี้วัด/ค่าเป้าหมายตามที่เขตสุขภาพที่ 7 กำหนด ในระยะ 5 ปี (พ.ศ.2560-2564)

- วิเคราะห์การดำเนินงานจากกิจกรรมภายใต้โครงการของกลุ่มแม่และเด็ก วัยเรียน วัยรุ่น วัยทำงาน และวัยสูงอายุของศูนย์อนามัยที่ 7 ที่ได้รับการอนุมัติดำเนินการ ในปี 2560-2562 โดยพิจารณาความสอดคล้องของกิจกรรมที่ดำเนินการกับมาตรการด้านการส่งเสริมสุขภาพตามกลุ่มวัย ซึ่งศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น เป็นผู้รับผิดชอบหลักตามที่ระบุไว้ในเอกสารแผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคสู่ความเป็นเลิศ พ.ศ. 2560 - 2579

- ประเมินผลลัพธ์การขับเคลื่อนการดำเนินงานจากตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์ของเขตสุขภาพที่ 7 ระยะ 5 ปี (2560-2564) โดยเปรียบเทียบกับผลลัพธ์ตามตัวชี้วัดเมื่อสิ้นปี 2562 ซึ่งเป็นระยะครึ่งแผนพิจารณาข้อมูลจากคลังข้อมูลด้านสุขภาพ (Health Data Center : HDC) กระทรวงสาธารณสุข ระบบสารสนเทศสนับสนุนด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย (DOH Dashboard) และข้อมูลผลการดำเนินงานจากเอกสารสรุปการตรวจราชการและนิเทศงานเขตสุขภาพที่ 7

- สรุปวิเคราะห์เนื้อและเขียนรายงานการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) วิเคราะห์ตามแนวทางของ Scott^{4,5} คือ

1) มีความถูกต้อง (Authenticity) มาจากแหล่งที่เชื่อถือได้ สมบูรณ์

2) มีความน่าเชื่อถือ (Credibility) เป็นเอกสารที่ไม่ผิดพลาด ไม่บิดเบือนข้อมูล

3) ความเป็นตัวแทน (Representativeness) เอกสารแผนงาน/ โครงการที่แสดงรายละเอียดความสมบูรณ์ของยุทธศาสตร์ฯ สามารถเป็นตัวแทนเอกสารอื่นได้

4) มีความหมายชัดเจน (Meaning) เป็นเอกสารแผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรมสามารถเข้าใจได้ง่าย ชัดเจน และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ไคสแควร์ และการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก

การศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาสถานการณ์ความรอบรู้ด้านสุขภาพของประชาชนอายุ 15 ปีขึ้นไป เขตสุขภาพที่ 1 ภายใต้โครงการสำรวจความรอบรู้ด้านสุขภาพประชาชนอายุ 15 ปี ตามเอกสารรับรองจริยธรรมงานวิจัยในมนุษย์ ใบยินยอม RF09-05-229 รับรองตั้งแต่วันที่ 23 กรกฎาคม 2561 ถึงวันที่ 22 กรกฎาคม 2562

การยึดหลักจริยธรรมในการวิจัย

การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ใช้ข้อมูลระดับทุติยภูมิ (Secondary Data) เพื่อวิเคราะห์แผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรมการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพของ 5 กลุ่มวัย ศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น ตามแผนยุทธศาสตร์

ส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคสู่ความเป็นเลิศ
ระยะ 5 ปี (2560-2564)เขตสุขภาพที่ 7ในส่วน
การสัมภาษณ์ข้อมูลระดับปฐมภูมิจากผู้มีส่วน
เกี่ยวข้องนั้น ผู้วิจัยคำนึงถึงหลักการเคารพบุคคล
ซึ่งผู้ให้ข้อมูลด้วยความสมัครใจเป็นอิสระในการ
ตอบคำถามหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับแผนงาน/
โครงการ/ กิจกรรม ทั้งนี้ผู้วิจัยเคารพสิทธิส่วน
บุคคล และยึดหลักผลประโยชน์ เพื่อป้องกัน
ผลกระทบทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และยึด
หลักยุดีธรรมให้ความเท่าเทียม ไม่มีอคติ และ
นำเสนองานวิจัยในเชิงเนื้อหาวิชาการเท่านั้น

ผลการวิจัย

ศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่นมีการการ
ประชุมจัดทำแผนร่วมกับเขตสุขภาพ โดยวิเคราะห์
สภาพปัญหาเพื่อกำหนดเป็นประเด็นสำคัญของ
เขต และสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน
แก้ไขปัญหา ซึ่งปัญหาตามกลุ่มวัยจะอยู่ที่กลุ่มแม่
และเด็กเป็นส่วนใหญ่และได้กำหนดเป็นประเด็นใน
การตรวจราชการ สรุปรายละเอียดตามแผนการ
ดำเนินของแต่ละกลุ่มวัยดังนี้

ผลการวิเคราะห์ แผนงาน/โครงการ/
กิจกรรมกลุ่มอนามัยแม่และเด็กปฐมวัย มีการ
ดำเนินงานและขับเคลื่อนการพัฒนาสร้างเสริม
สุขภาพกลุ่มสตรีและเด็กปฐมวัยที่สอดคล้องกับ
มาตรการตามแผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมสุขภาพและ
ป้องกันโรคสู่ความเป็นเลิศระยะ 5 ปี(2560-
2564)เขตสุขภาพที่ 7 ครอบคลุมทั้ง 11 มาตรการ หรือ
ร้อยละ 100 และบรรลุค่าเป้าหมายตัวชี้วัดทั้ง 6
ตัวชี้วัด หรือร้อยละ 100 โดยมีกิจกรรมภายใต้
มาตรการที่ดำเนินการต่อเนื่องทุกปี ได้แก่
มาตรการที่1ขับเคลื่อนโดยกลไกคณะกรรมการ
อนามัยแม่และเด็กทุกระดับ มีการแต่งตั้ง

คณะกรรมการระดับเขตมีผู้ตรวจราชการกระทรวง
สาธารณสุข เขตสุขภาพที่ 7 หรือสาธารณสุข
นิเทศก์เขตสุขภาพที่ 7 เป็นประธานคณะกรรมการ
อีกทั้งมีประธานราชวิทยาลัยสูตินรีแพทย์แห่ง
ประเทศไทยเป็นที่ปรึกษา และศูนย์อนามัยที่ 7
ขอนแก่น เป็นเลขานุการ มีกำหนดประชุมทุก 3
เดือนจึงทำให้การกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาและ
การขับเคลื่อนงานสร้างเสริมสุขภาพกลุ่มสตรีและ
เด็กปฐมวัยมีความต่อเนื่อง มีการนำมติของ
คณะกรรมการโดยสั่งการจากเขตสุขภาพ จึงทำให้
การนำมาตรการ แนวทางการดำเนินงานไปสู่การ
ปฏิบัติครอบคลุมทุกระดับ มาตรการที่5 พัฒนา
ระบบการพัฒนาบุคลากรและสร้างแรงจูงใจ มี
กิจกรรมดำเนินการคือ การพัฒนาศักยภาพ
บุคลากรโดยการประชุม อบรมถ่ายทอดองค์ความรู้
ให้กับภาคีเครือข่าย รวมถึงการสนับสนุนวิทยากร
ตามการร้องขอของพื้นที่ ในกิจกรรมแลกเปลี่ยน
เรียนรู้การดำเนินงานอนามัยแม่และเด็กปฐมวัยจะ
มีการนำเสนอผลงานเด่นหรือนวัตกรรมของ
เครือข่าย และยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ปฏิบัติงาน
มาตรการที่10 พัฒนาระบบการนิเทศ ติดตาม
ระบบข้อมูล และการประเมินผล มีกิจกรรม
ดำเนินการคือ ติดตาม เยี่ยมเสริมพลังภาคี
เครือข่าย ส่วนมาตรการอื่นๆ ได้มีการดำเนินงานที่
สอดคล้องกับทุกมาตรการ

จากการขับเคลื่อนการดำเนินงานในทุก
ภาคส่วนอาจเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผลลัพธ์การ
ดำเนินงานตามตัวชี้วัดของแผนยุทธศาสตร์เขต
สุขภาพที่ 7 ในปี 2562 บรรลุค่าเป้าหมายของเขต
ทั้ง 6 ตัวชี้วัด คือ

- 1) อัตราตายของมารดาต่อแสนการเกิดมี
ชีพ 16.47 ต่อแสนการเกิดมีชีพ

2) หญิงตั้งครรภ์ที่ฝากครรภ์ครั้งแรกก่อน 12 สัปดาห์ ร้อยละ 87.20

3) มารดามีภาวะโลหิตจาง (จากการตรวจเลือดครั้งแรก) ร้อยละ 12.61

4) เด็ก 0-5 ปี มีพัฒนาการสมวัย ร้อยละ 98.96

5) เด็กอายุ 9, 18, 30 และ 42 เดือน ตรวจคัดกรองพัฒนาการและพบสงสัยล่าช้าในครั้งแรกได้รับการกระตุ้นพัฒนาการและประเมินซ้ำภายใน 30วัน ร้อยละ 95.88

6) เด็กพัฒนาการล่าช้าได้รับการกระตุ้นพัฒนาการและดูแลต่อเนื่อง ร้อยละ 99.42

ผลการวิเคราะห์แผนงาน/โครงการ/กิจกรรมกลุ่มเด็กวัยเรียนและวัยรุ่น มีการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพกลุ่มวัยเรียนที่สอดคล้องกับมาตรการของเขตสุขภาพครบทั้ง 11 มาตรการ แต่มี 1 มาตรการ คือ มาตรการที่ 7 พัฒนาระบบฐานข้อมูลสุขภาพเด็กวัยเรียนอย่างเป็นระบบทันสมัยเชื่อถือได้ ไม่ปรากฏกิจกรรมในโครงการในปี 2561 กิจกรรมภายใต้มาตรการที่ดำเนินการต่อเนื่องทุกปีได้แก่ มาตรการที่ 1 พัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ด้านส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค เขตสุขภาพที่ 7 ซึ่งศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น เป็นประธานคณะกรรมการและเลขานุการ มาตรการที่ 2 รวมพลังประชารัฐ ชุมชนและสังคม บูรณาการพัฒนาสุขภาพเด็กวัยเรียนกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ในมาตรการนี้มีกิจกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ มาตรการที่ 3 ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคเด็กวัยเรียนในระบบบริการสุขภาพแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนมีการสนับสนุนองค์ความรู้และการเป็นวิทยากร

ให้กับภาคีเครือข่าย มาตรการที่ 4 พัฒนาศักยภาพเครือข่ายกลุ่มบุคคลและองค์กรต่างๆ ที่ดำเนินการด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคกลุ่มวัยเรียนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และสนับสนุนการดำเนินงานซึ่งกันและกัน มีกิจกรรมถอดบทเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงาน มาตรการที่ 11 พัฒนาระบบการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานด้านส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในภาพรวมของเขตสุขภาพที่ 7 มีกิจกรรมการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานผ่านการประชุม คณะกรรมการวัยเรียนเขตสุขภาพที่ 7 ประเมินรับรองโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพและประเมินและคัดเลือกเครือข่ายโรงเรียนเด็กไทยพันธุ์ดี

การดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพในกลุ่มวัยรุ่นสอดคล้องกับมาตรการของเขตสุขภาพที่ 7 มี 13 มาตรการ และไม่มีการดำเนินงาน 2 มาตรการ คือ มาตรการที่ 7 อำเภอมิพัฒนาและบูรณาการดำเนินการ อำเภอนาแม่การเจริญพันธุ์ ร่วมกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ และขอรับการประเมินตามเกณฑ์อำเภอนาแม่การเจริญพันธุ์ และมาตรการที่ 11 สนับสนุนการจัดหาเวชภัณฑ์คุมกำเนิดชนิดกึ่งถาวร (ยาฝังคุมกำเนิด/ห่วงอนามัย) ซึ่ง สปสช. จะเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณในการจัดกาเวชภัณฑ์ กิจกรรมภายใต้มาตรการที่ดำเนินการต่อเนื่องทุกปี ได้แก่ มาตรการที่ 2 จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และถอดบทเรียนการจัดบริการสุขภาพที่เป็นมิตรตามมาตรฐาน YFHS (ฉบับบูรณาการ) และอำเภอนาแม่การเจริญพันธุ์ มาตรการที่ 8 ส่งเสริมให้วัยรุ่น และครอบครัวมีความรู้และทัศนคติที่ดีต่อการคุมกำเนิดหลังคลอดหรือหลังแท้ง โดยการสนับสนุนวิทยากรให้ความรู้/สร้างความรอบรู้ การป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

และอนามัยการเจริญพันธุ์ มาตรการที่12 เร่งรัดการจัดตั้งและการประชุมคณะอนุกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับจังหวัดตาม พรบ.การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ.2559 ซึ่งจะส่งผลถึงมาตรการที่14 บูรณาการการดำเนินงานใน 5 กระทรวงหลักและสนับสนุนทรัพยากรในการดำเนินงานเพื่อป้องกันและแก้ไขการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ซึ่งการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของจังหวัด ประกอบด้วยผู้แทนจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุข โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน คณะอนุกรรมการ มีบางมาตรการที่ศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น เป็นผู้สนับสนุนกิจกรรมการดำเนินงาน แต่ไม่ได้เป็นผู้ขับเคลื่อนงานโดยตรงได้แก่ มาตรการที่3 พัฒนาระบบการเข้าถึงบริการที่เป็นมิตรของโรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (แบบสอบถามเพื่อติดตามการดำเนินงานโรงพยาบาลตามมาตรฐาน YFHS รพ.ที่ผ่านการประเมิน 2555-2559) มาตรการที่4 โรงพยาบาลมีการดำเนินการและพัฒนาให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน YFHS ฉบับบูรณาการ มาตรการที่5 รพ.สต. มีแนวทางพัฒนาการดำเนินการจัด YFHS

ผลลัพธ์การดำเนินงานในกลุ่มวัยรุ่นเรียนและวัยรุ่น ปี 2562ตัวชี้วัดที่บรรลุค่าเป้าหมายของเขตสุขภาพที่ 7 คือ อัตราการคลอดในวัยรุ่น 15-19 ปี ต่อประชากรหญิงอายุ 15-19 ปี พันคนเท่ากับ 19.57 ส่วนตัวชี้วัดที่ยังไม่บรรลุค่าเป้าหมาย ได้แก่ เด็กวัยเรียนสูงที่สุดส่วนร้อยละ 68.67 เด็กอายุ 12 ปี มีส่วนสูงเฉลี่ย ชาย 146.81เซนติเมตร หญิง

148.34 เซนติเมตร และการตั้งครรภ์ซ้ำในวัยรุ่นร้อยละ 15.31

ผลการวิเคราะห์แผนงาน/โครงการ/กิจกรรมกลุ่มวัยทำงานมีการดำเนินงานสอดคล้องกับมาตรการของเขตสุขภาพที่7 มี 8มาตรการ ซึ่งมีกิจกรรมภายใต้มาตรการที่ดำเนินการต่อเนื่องทุกปี คือ มาตรการที่2 พัฒนาศักยภาพบุคลากรและภาคีเครือข่ายผู้ให้บริการ และผู้รับผิดชอบงานส่งเสริมสุขภาพวัยทำงาน จะจัดประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินงานแก่ภาคีเครือข่ายในช่วงต้นปีงบประมาณของทุกปี กิจกรรมในมาตรการที่4 พัฒนาระบบการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลงานส่งเสริมสุขภาพวัยทำงาน มีการเยี่ยมเสริมพลัง/สนับสนุนภาคีเครือข่าย และมาตรการที่8 สร้างการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายและส่งเสริมบทบาทองค์กร/ภาคีเครือข่ายนอกภาคสาธารณสุขในการส่งเสริมสุขภาพวัยทำงาน ขับเคลื่อนผ่านการดำเนินงานตำบลต้นแบบจัดการสุขภาพ 5 กลุ่มวัยและอนามัยสิ่งแวดล้อมแบบบูรณาการด้วยค่ากลาง ซึ่งจะมีการดำเนินงานร่วมกันจากภาคส่วนต่างๆในตำบลร่วมดำเนินงาน ในส่วนของมาตรการที่9 เพิ่มงบประมาณในด้านการสร้างเสริมสุขภาพเน้นสร้างนำซ่อม และมาตรการที่10 มีการสื่อสารข้อมูลสารสนเทศและกำหนดมาตรการทางสังคมโดยประชาชน หน่วยงานอื่นจะเป็นเจ้าภาพรับผิดชอบการดำเนินงาน ผลลัพธ์การดำเนินงานวัยทำงาน อายุ 30-44 ปี มี BMI ปกติ (18.5-22.9) ร้อยละ 56.94 บรรลุค่าเป้าหมายของเขต

ผลการวิเคราะห์แผนงาน/โครงการ/กิจกรรมกลุ่มวัยสูงอายุ มีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับมาตรการของเขตสุขภาพ มี 9

มาตรการ ไม่พบกิจกรรมใน มาตรการที่ 5 พัฒนาหน่วยงานสาธารณสุขที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุภายใต้นโยบายเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ กิจกรรมภายใต้มาตรการที่ดำเนินการต่อเนื่องทุกปี ได้แก่ มาตรการที่4 พัฒนาระบบและเทคโนโลยีที่ทันสมัยด้านข้อมูลสนเทศ มีการสื่อสารประชาสัมพันธ์ โดยใช้ Application Line เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างเครือข่ายกับผู้รับผิดชอบงานพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพวัยสูงอายุของศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น และใช้ในการติดตามประเมินผลหลังการอบรม มาตรการที่8 จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ยกย่องเชิดชูเกียรติ ตำบลต้นแบบ LTC บุคคล/หน่วยงาน/องค์กรต้นแบบ ระดับเขต (LTC forum) และมาตรการที่9 ใช้การตลาดเชิงสังคม (Social Marketing) ทั้ง 2 มาตรการนี้จะดำเนินกิจกรรมประกวดและคัดเลือกผู้สูงวัยพันธุ์ดี วัย 70 ปี และ 90 ปี ระดับเขต และส่งประกวด10 ยอดพันธุ์ดี วัย 70ปี และ 90 ปีระดับประเทศ และกิจกรรมประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานที่ดีและผลงานนวัตกรรม มาตรการที่10 ส่งเสริมบทบาทขององค์กรนอกภาคสาธารณสุข (Health in All Policy) มีกิจกรรมการดำเนินงานตำบลต้นแบบจัดการสุขภาพ 5 กลุ่มวัยและอนามัยสิ่งแวดล้อมแบบบูรณาการด้วยค่ากลาง ซึ่งการดำเนินงานตำบลต้นแบบจะมีผู้แทนจากทุกภาคส่วนมาร่วมดำเนินงาน จากข้อมูลสรุปการตรวจราชการในปี 2562 มีตำบลผ่านเกณฑ์ Long Term Care ร้อยละ 96.5 และผู้สูงอายุมีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ ร้อยละ51.2 ซึ่งบรรลุค่าเป้าหมายของเขตสุขภาพที่ 7 ทั้ง 2 ตัวชี้วัด

ศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่นมีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับมาตรการตามแผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคสู่ความ

เป็นเลิศระยะ 5 ปี (2560-2564) เขตสุขภาพที่ 7 ระยะครึ่งแผน ในส่วนที่ศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่นเป็นผู้รับผิดชอบหลัก จำนวน 52มาตรการ จาก 57 มาตรการ หรือร้อยละ 91.2 ของมาตรการส่งเสริมสุขภาพ 5 กลุ่มวัย โดยมีตัวชี้วัดผลการดำเนินงานผ่านเกณฑ์เป้าหมายของเขตสุขภาพที่ 7 จำนวน 10ตัวชี้วัด จาก 12ตัวชี้วัด หรือร้อยละ 83.3

อภิปรายและสรุปผล

สรุปผลการวิเคราะห์แผนงาน/โครงการ/กิจกรรมการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพของศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น จากการศึกษาเอกสารโครงการ/กิจกรรม ได้รับอนุมัติดำเนินการ และสรุปผลการดำเนินงานในระบบงานศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น(Intranet) ทั้ง 5 กลุ่มวัย ตั้งแต่ปี 2560 -2562 พบว่าได้มีการขับเคลื่อนดำเนินงานที่สอดคล้องกับมาตรการตามแผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคสู่ความเป็นเลิศระยะ 5 ปี (2560-2564) เขตสุขภาพที่ 7 บางกิจกรรมมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องทุกปี ส่วนผลลัพธ์การดำเนินงานตามตัวชี้วัดปี 2562 ซึ่งเป็นระยะครึ่งแผน โดยพิจารณาข้อมูลจากคลังข้อมูลด้านสุขภาพ (Health Data Center : HDC) กระทรวงสาธารณสุข ระบบสารสนเทศสนับสนุนด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมอนามัย (DOH Dashboard) และเอกสารสรุปการตรวจราชการและนิเทศงานเขตสุขภาพที่ 7 ตัวชี้วัดส่วนใหญ่บรรลุค่าเป้าหมายของเขตสุขภาพที่ 7 ซึ่งมีการกำหนดค่าเป้าหมายตัวชี้วัดให้สูงกว่าที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้หรือมีความท้าทายมากขึ้นเกือบทุกตัวชี้วัด

การวิเคราะห์แผนงาน/โครงการ/กิจกรรมการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพของศูนย์

อนามัยที่ 7 ขอนแก่น จากการศึกษาเอกสาร โครงการ/กิจกรรม ได้รับอนุมัติดำเนินการ และสรุปผลการดำเนินงานในระบบงานศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น(Intranet) ทั้ง 5 กลุ่มวัย ตั้งแต่ ปี 2560-2562 พบว่า ทุกแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมได้มีการขับเคลื่อนดำเนินงานที่สอดคล้องกับมาตรการตามแผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคสู่ความเป็นเลิศระยะ 5 ปี (2560-2564) เขตสุขภาพที่ 7 บางกิจกรรมมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องทุกปี สอดคล้องกับการศึกษาของสุมาภรณ์ แซ่ลี้⁶ พบว่า การพัฒนาทางด้านสุขภาพของประเทศไทยเป็น 1 ใน 3 ของเอเชียเป็นประเทศที่มีการพัฒนาทางด้านสุขภาพสูง สามารถเร่งลดลดปัญหาที่มีความรุนแรงได้ เช่น การตายของทารกเด็กและมารดา ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น โรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCD) เป็นต้น

กลุ่มสตรีและเด็กปฐมวัยพบว่า มีการดำเนินงานและขับเคลื่อนการพัฒนาสร้างเสริมสุขภาพกลุ่มสตรีและเด็กปฐมวัยที่สอดคล้องกับมาตรการตามแผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคสู่ความเป็นเลิศระยะ 5 ปี(2560-2564)เขตสุขภาพที่ 7 โดยมีกิจกรรมภายใต้มาตรการที่ดำเนินการต่อเนื่องทุกปี สอดคล้องกับการศึกษาของจันทร์โสดา พรทิพย์ และภัทรธิรา ผลงาม⁷ ศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาแม่หญิงลาวในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในเรื่องการนำยุทธศาสตร์ลงสู่การปฏิบัติ พบว่ายุทธศาสตร์สามารถนำไปใช้ได้จริง โดยเฉพาะด้านสุขภาพจะอนามัยการเจริญพันธุ์มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการพัฒนาสุขภาพแม่หญิงลาว

กลุ่มเด็กวัยเรียน พบว่า มีการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพกลุ่มวัยเรียนที่สอดคล้องกับมาตรการของเขตสุขภาพที่ 7 ครบทุกมาตรการ

และมีความต่อเนื่อง สอดคล้องกับการศึกษาของรัชชา รัตนถาวร⁸ ศึกษารูปแบบการนำนโยบายส่งเสริมสุขภาพไปปฏิบัติในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติคือ ความชัดเจนของนโยบาย การจัดการองค์กร การประเมินและการสร้างความต่อเนื่อง ความร่วมมือของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ความรู้ความเข้าใจของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ

กลุ่มวัยรุ่น พบว่า การดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพในกลุ่มวัยรุ่นสอดคล้องกับมาตรการของเขตสุขภาพที่ 7 จำนวน 14 มาตรการ และไม่มี การดำเนินงานในมาตรการที่ 11 สนับสนุนการจัดหาเวชภัณฑ์คุมกำเนิดชนิดกึ่งถาวร (ยาฝังคุมกำเนิด/ห่วงอนามัย) ซึ่ง สปสช. จะเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณในการจัดหาเวชภัณฑ์ สอดคล้องกับการศึกษาของรัชณี ลักษิตานนท์⁹ พบว่า นโยบายการคุมกำเนิดและการวางแผนครอบครัวเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น โดยเฉพาะวิธีการฝังยาคุมกำเนิดเพื่อลดการตั้งครรภ์ซ้ำในวัยรุ่น และการจัดหาเวชภัณฑ์คุมกำเนิดควรดำเนินการให้พอเพียงกับความต้องการ

กลุ่มวัยทำงานพบว่า มีการดำเนินงานสอดคล้องกับมาตรการของเขตสุขภาพที่ 7 จำนวน 8 มาตรการ ซึ่งมีกิจกรรมภายใต้มาตรการที่ดำเนินการต่อเนื่องทุกปี คือ มาตรการที่ 2 พัฒนาศักยภาพบุคลากรและภาคีเครือข่ายผู้ให้บริการผลลัพธ์การดำเนินงานวัยทำงานอายุ 30-44 ปี มี BMI ปกติ (18.5-22.9) ร้อยละ 56.94 บรรลุค่าเป้าหมายของเขตสุขภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของสุณี วงศ์คงคาเทพ และคณะ¹⁰ พบว่า การประเมินผลการนำสู่การปฏิบัติของสามมาตรการเชิงนโยบายของการส่งเสริมสุขภาพกลุ่มวัยทำงาน มีแผนยุทธศาสตร์และตัวชี้วัดความสำเร็จชัดเจน

เน้นไปที่การจัดการกิจกรรมการออกกำลังกาย การบริโภคอาหารที่เหมาะสม การจัดสภาพแวดล้อมการทำงานและชุมชนที่เอื้อต่อสุขภาพ ด้วยการประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เน้นขับเคลื่อนในสถานประกอบการ การสร้างระบบสนับสนุนกิจกรรมและมีการติดตามประเมินผล ขณะเดียวกันมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แกนนำและประชาชนในพื้นที่ในการขับเคลื่อนการส่งเสริมสุขภาพในชุมชนด้วย

กลุ่มวัยสูงอายุ พบว่า มีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับมาตรการของเขตสุขภาพที่ 7 จำนวน 9 มาตรการ กิจกรรมภายใต้มาตรการที่ดำเนินการต่อเนื่องทุกปี เช่น การดูแลผู้สูงอายุระยะยาว สอดคล้องกับการวิจัยเชิงเอกสารของพิชญพร พิธิพันธ์ และประสพชัย พสุนนท์¹¹ พบว่า รูปแบบการบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ สามารถแบ่งเป็น 2 รูปแบบคือ รูปแบบการจัดการสุขภาพในสถาบัน ประกอบด้วยโรงพยาบาล บ้านพักคนชรา สถานที่ให้ความช่วยเหลือในการดำรงชีวิต สถานบริการ สถานดูแลระยะยาวในโรงพยาบาล สถานดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้าย และอีกรูปแบบคือการจัดบริการสุขภาพชุมชน ประกอบด้วย การดูแลผู้สูงอายุในครอบครัว การดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน การเยี่ยมบ้าน ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุในชุมชน การส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

1. เขตสุขภาพควรมีการทบทวนแผนยุทธศาสตร์ให้เกิดการบูรณาการที่ชัดเจนมากขึ้น ควรมีการกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง และปรับแผนยุทธศาสตร์เป็นระยะ

2. การดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพตามกลุ่มวัย ควรมีการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการเขตสุขภาพ เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงาน

3. ศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น ควรกำหนดแนวทางการจัดทำโครงการ/กิจกรรม ให้มีความสอดคล้องทั้งยุทธศาสตร์ของกรมอนามัยและยุทธศาสตร์และมาตรการของเขตสุขภาพที่ 7

กิตติกรรมประกาศ

การวิเคราะห์เอกสารการดำเนินงานตามมาตรการด้านการส่งเสริมสุขภาพตามแผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคสู่ความเป็นเลิศเขตสุขภาพที่ 7 ของศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์หาความสอดคล้องเชื่อมโยงกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องและแนวโน้มของแผนงาน/โครงการ/ตามกลุ่มวัยของศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น ขอขอบพระคุณนายแพทย์ชาติ เมธาธราธิป ผู้อำนวยการศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น และอดีตทีมคณะผู้บริหารศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น ที่ได้มอบโอกาส ขอบคุณผู้แทนจากทุกกลุ่มวัยที่ให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์ และบุคลากรในกลุ่มขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และพัฒนากำลังคน ศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น ที่มีส่วนผลักดันผลงาน ร่วมมือดำเนินงาน และเป็นกำลังใจในการดำเนินงานร่วมกันด้วยดีเสมอมา และขอบคุณนายอริวัฒน์ บุตรดาบุตร นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ ศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น ที่มีส่วนช่วยในการปรับปรุงผลงานการวิจัยครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. แผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ด้านสาธารณสุข. กระทรวงสาธารณสุข. นนทบุรี. 2560.
2. สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. แผนยุทธศาสตร์ของสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2563. กระทรวงสาธารณสุข. นนทบุรี. 2559.
3. สำนักงานเขตสุขภาพที่ 7. แผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคสู่ความเป็นเลิศ พ.ศ.2560-2579 เขตสุขภาพที่ 7. (เอกสารประกอบการประชุม). ขอนแก่น. 2559.
4. Scott, J. A Matter of Record, Documentary Sources in Social Research. Cambridge:Policy Press. 1990.
5. Scott, J. Social Research and Documentary Sources. Sage Benchmarks in Social Research Methods, Documentary Research Volume 1. SAGE Publication. 2006.
6. สุมาภรณ์ แซ่ลิ้ม. การศึกษาจัดกลุ่มประเทศในเอเชียตามลักษณะการพัฒนาทางด้านสุขภาพรองรับเป้าหมายแผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ด้านสาธารณสุข พ.ศ.2560-2579. วารสารกรมการแพทย์. 43(6); พฤศจิกายน-ธันวาคม 2561. 101-112. 2561
7. จันทรโสภา พรทิพย์ และภัทรธิดา ผลงาม. ยุทธศาสตร์การพัฒนาแม่ฮ่องหลาวในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 46(1); 290-321. 2563.
8. รัชยา รัตนธาวาร.รูปแบบการนำนโยบายส่งเสริมสุขภาพไปปฏิบัติในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย. 5(3); กันยายน-ธันวาคม 2558. 280-293.2558.
9. รัชณี ลักษิตานนท์. การประเมินรูปแบบการให้บริการคุมกำเนิดเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำในวัยรุ่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 5 ราชบุรี. วารสารช่อพะยอม. 30(2); มิถุนายน-ตุลาคม 2562. 205-216.2562.
10. สุณี วงศ์คงคาเทพ, วิภา ต่านธำรงกุล, อำนวย ภูภัทรพงศ์, ชัยรัตน์ จันทรตรี, กุลพร สุขุมลตรระกุล, และสุพิชชา วงศ์จันทร. การประเมินผลการนำสู่การปฏิบัติของสามมาตรการเชิงนโยบายของการส่งเสริมสุขภาพกลุ่มวัยทำงานในระหว่างปี 2556-2560. [ออนไลน์]. 2561. ค้นเมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2564. สืบค้นจาก <https://kb.hsri.or.th/dspace/handle/11228/5006>
11. พิชญาวร พืชรพันธ์ุ และประสพชัย พสุนนท์. การวิจัยเชิงเอกสารเพื่อสังเคราะห์รูปแบบการบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย. วารสารร่วมพถกษมหาวิทยาลัยเกริก. 38(3); กันยายน-ธันวาคม 2563. 51-64.2563.